Yhteiskuntapolitiikka/Väänänen

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

Kuulemistilaisuutenne 26.9.2025

HE 80/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle opintotuen muutoksenhakulautakunnan yhdistämistä sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakuntaan koskevaksi lainsäädännöksi ja eräiksi muiksi laeiksi

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry kannattaa osin hallituksen esitysluonnoksen ehdotuksia. SAK esittää kuitenkin muutosta opintososiaalisten etuuksien ratkaisukokoonpanoon asioiden siirtyessä mahdollisesti sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalle.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että opintososiaalisia etuuksia käsiteltäisiin lautakuntien yhdistymisen jälkeen kolmijäsenisessä lainopillisessa jaostossa, jossa ei olisi lainkaan mukana niin sanottuja maallikko- tai intressijäseniä. SAK painottaa, että opintososiaalisilla etuuksilla on suuri merkitys lain soveltamisen sekä opiskelijoiden toimeentulon kannalta, eikä niiden käsittelyssä ole kyse pelkästään juridiikasta. Opintososiaalisiin etuuksien liittyvät valitukset tulevat myös laajentumaan sekä suurella todennäköisyydellä määrällisesti kasvamaan, sillä opiskelijat siirrettiin 1.8.2025 yleisen asumistuen piiristä jälleen opintotuen asumislisälle.

SAK esittää hallituksen esitykseen muutosta. Opintososiaalisiin etuuksiin liittyvät valitukset tulee myös jatkossa käsitellä kokoonpanossa, jossa on muutoksenhakijoiden olosuhteita tuntevia jäseniä. Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnassa tämä voitaisiin toteuttaa perustamalla erillinen vähintään neljän hengen jaosto, jossa käsitellään opintososiaaliset etuudet ja johon on nimettynä opiskelijoita edustava jäsen. Tällöin maallikkojäsenet eivät olisi opintososiaalisissa asioissa enemmistönä, mutta olisivat asioita käsiteltäessä edustettuina.

Vaihtoehtoisesti opintososiaalisiin etuuksiin liittyvät valitukset voitaisiin keskittää sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnassa nykyisissä viisijäsenissä lainopillisissa ratkaisukokoonpanoissa, joissa on edustettuina kaksi maallikkojäsentä. Keskittämisen voisi kohdentaa tietylle jaostolle, jossa toinen muutoksenhakijoiden olosuhteita edustava jäsen olisi nimetty opiskelijajärjestöstä. Hallituksen esityksessä jo ehdotetaan, että muutoksenhakijoiden olosuhteiden tuntemusta edustavien jäsenten nimittämisessä otettaisiin huomioon mahdolliset järjestöt, jotka edustavat opiskelijoita. Miksi näin toimittaisiin, jos opiskelijaedustajat eivät esityksen mukaan kuitenkaan käsittelisi opintososiaalisia etuuksia lainkaan?

Perustuslakivaliokunta on myös aiemmissa lausunnoissa katsonut oikeusturvan edellyttävän, että muutoksenhakutuomioistuimet toimivat monijäsenisinä, koska monijäsenisen kokoonpanon voidaan arvioida

Yhteiskuntapolitiikka/Väänänen

lisäävän käsiteltyjen asioiden monipuolista harkintaa ja siten oikeusturvaa. SAK painottaa, että näin tulee toimia myös opiskelijoita koskevien etuuksien käsittelyssä.

SAK tukee esitystä työttömyysturvaan liittyvien poistohakemusten käsittelystä kolmijäsenissä juristien kokoonpanoissa. Muut sosiaaliturvaa koskevat poistoasiat käsitellään tällaisessa ratkaisukokoonpanoissa jo nyt. Poistohakemuksissa myös SAK katsoo, että tämä on riittävä kokoonpano, sillä poistojen käsittelyyn voidaan arvioida tarvittavan lähinnä juridista asiantuntemusta. Etuuden saamiseen tai takaisinperintöihin liittyvät arvioinnin ja mm. henkilön omat perustelut käydään läpi laajemmassa kokoonpanossa vasta poiston jälkeen annettuun päätökseen liittyvässä mahdollisessa valituksessa.

SAK kannattaa työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhön paluun edistämisestä annetun lain voimassaoloajan jatkamista lausuntokierroksen jälkeen muutetun esityksen mukaisesti vuoden 2027 loppuun. SAK huomauttaa myös, että hallitusohjelmassa todetaan, että hallitus mahdollistaa joustavan paluun työkyvyttömyyseläkkeeltä työelämään vakinaistamalla työkyvyttömyyseläkkeen lepäämissäännöksen. Edelleenkin on epäselvää, miten hallitusohjelmassa mainitut työkyvyttömyyseläkkeen lineaarimalli ja lepäämissäännös aiotaan tosiasiassa toteuttaa niin, että osatyökykyisillä ja työkyvyttömyyseläkkeellä olevilla olisi nykyistä joustavammin mahdollisuuksia osallistua työelämään.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Lisätiedot

Pirjo Väänänen
sosiaaliasioiden päällikkö
pirjo.vaananen@sak.fi
puh. 040 827 9855